

Оногда Олена

*кандидатка історичних наук,
координаторка освітніх програм Мистецького арсеналу*

**ОГЛЯД МІЖНАРОДНОЇ ЛІТНЬОЇ ШКОЛИ ЮНЕСКО
«МЕНЕДЖМЕНТ ТА ЗАХИСТ ІСТОРИЧНИХ МІСТ»,
28.08-2.09.2017, м. ЛЮБЛІН**

Наприкінці літа в Любліні (Польща) відбулась Міжнародна літня школа ЮНЕСКО «Менеджмент та захист історичних міст», організована Польською національною комісією ЮНЕСКО, Люблінським музеєм та Люблінською політехнікою. Організатори запросили до участі представників з Білорусі, Грузії, Латвії, Литви, Польщі, Словенії та України – працівників сфери охорони культурної спадщини, архітекторів, музейників та урбаністів.

Протягом тижня, з 28 серпня по 2 вересня 2017 року, учасники школи прослухали курс лекцій від експертів зі збереження історико-культурної спадщини та консервації, відвідали пам'ятки Любліна й Замостя, а також ознайомились із об'єктами, що перебувають у процесі проведення реставраційних робіт.

Теоретична частина програми школи стосувалась сучасних тенденцій менеджменту історичних міст, практична – урбаністичних процесів у Східній Польщі та нових підходів до збереження історико-культурної спадщини.

Люблін, найбільше місто Східної Польщі, 2015 року отримав Знак європейської спадщини – European Heritage Label¹. Система цих відзнак запроваджена у ЄС 2013 року із метою відзначити «пам'ятки, ретельно відібрані за їх символічну цінність, роль, яку вони відіграли в європейській історії та пропоновану ними діяльність, що зближує Європейський Союз та його громадян». Замостя має статус об'єкта Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Натомість відсутність такого статусу у Любліна у поєднанні зі значною концентрацією історичних пам'яток та культурного потенціалу – одне із частих (але поки що риторичних) питань, що поставало у неформальному спілкуванні із місцевими фахівцями з питань охорони культурної спадщини. Проведення Міжнародної літньої школи ЮНЕСКО у Любліні дозволило побачити динаміку урбаністичних процесів у цьому місті та порівняти досвід перетворень у ньому із сусіднім Замостям.

У фокусі Міжнародної літньої школи цього року були актуальні тенденції менеджменту історичних міст: роль місцевих громад в управлінні охороною культурної спадщини (лекція проф. Славоміра Ратайського, Польська національна комісія ЮНЕСКО),

¹ https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/heritage-label_en

виклики сталого менеджменту історичними містами: стейкхолдери, візуальна цілісність та стратегічні підходи (лекція др. Вальдемара Аффельта, Гданський університет технології), планування в управлінні історичними містами (лекція проф. Богуслава Шмигіна, Люблінський університет технології), тощо.

Стратегічне планування, детальна розробка планів управління є невід'ємною складовою комплексного підходу до збереження історичної спадщини. Зразки підготовлених планів управління об'єктами світової спадщини можуть бути корисним матеріалом та зразком стратегічного планування у сфері збереження історико-культурної спадщини не лише для об'єктів ЮНЕСКО². Особливу увагу лектори приділяли питанню збереження ландшафту історичних міст, а також їх змін видалити під тиском урбанізації. Концепція історичного міського ландшафту передбачає комплексний підхід до збереження: коли йдеться не лише про окремі об'єкти, а про сукупність пам'яток в комплексі із сучасними елементами. Детальніше про це можна дізнатись у рекомендаціях ЮНЕСКО³. Для збереження історичного міського ландшафту вкрай важливим є створення центрів інтерпретації пам'яток історико-культурної спадщини. В таких центрах через проведення різноманітних освітніх заходів професіонали напряму комунікують із представниками місцевих громад та таким чином залучають їх до збереження історичної спадщини й створюють локальні механізми соціальної інклюзії.

Лектори не оминули увагою і відверті питання браку можливостей та ресурсів у царині збереження історико-культурної спадщини на тлі ситуації, коли кількість об'єктів, які потребують захисту, невпинно зростає. «Сьогодні ми маємо прийняти ту реальність, в якій ми живемо. Нам не варто зазнавати фрустрації від усвідомлення факту, що ми не можемо зберегти ВСЮ спадщину та забезпечити її недоторканість. Але історичні міста, навіть якщо незначна частина пам'яток є автентичною, мають бути захищені як цілісні комплекси», – вважає Богуслав Шмигін з Люблінського університету технології. Одним із ключових питань охорони спадщини на прикладі Любліна є питання того, як не тільки зберегти історичні об'єкти, а й зберегти життя і мешканців стародавніх кварталів в історичних районах, а також – утримати баланс між модернізацією, захистом спадщини і збереженням соціальних традицій.

Значна частина практичних занять, проведених в межах Міжнародної літньої школи, стосувалась практичного ознайомлення із роботою реставраторів музейних предметів та архітектурних пам'яток. А прогулянки містом супроводжувались лекціями на свіжому повітрі від провідних урбаністів міста. Поєднання сучасної архітектури із пам'ятками давнини є однією із візитівок Любліна. Але це поєднання є результатом тривалого діалогу – як із місцевою громадою, так і в середовищі професіоналів. Предметом дискусії, наприклад, тривалий час була форма ліхтарних стовпів на одній із центральних вулиць, про що яскраво і весело розповідав учасникам школи др. Хуберт Мончік, голова з питань міської консервації Любліна.

² <http://bc.pollub.pl/Content/12724/management.pdf>

³ <http://whc.unesco.org/archive/opguide12-en.pdf>